



Acest proiect este realizat cu asistența
Programului Susținerea Măsurilor de Promovare
a Încrederii, finanțat de Uniunea Europeană,
cofinanțat și implementat de Programul
Națunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)



Ministerul Educației al Republicii Moldova

Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Cultura bunei vecinătăți

Curriculum la disciplina opțională pentru clasa I

Chișinău, 2015



Lucrarea este realizată în cadrul proiectului “Educația interculturală de pe ambele maluri ale Nistrului”, care este implementat cu sprijinul Programului UE-PNUD “Susținerea Măsurilor de Promovare a Încrederii”. Aceasta apare cu sprijinul Institutului suedez, în parteneriat cu Societatea suedeză pentru pace și arbitraj, și al rețelei Est-Europene GPAAC – “Parteneriat Global pentru Prevenirea Conflictelor Armate”, precum și al Centrului de Informare și Cercetare “Integrare și Dezvoltare”.

Punctele de vedere exprimate în prezenta lucrare sînt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat elaborarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Coordonatori: Viorica GORAȘ-POSTICĂ, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova
Rima BEZEDE, președinte, A.O. Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Autori: Elena SUFF, doctor în științe filologice, lector superior, Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chișinău
Daniela STATE, învățătoare, grad didactic I, Liceul *Columna*, mun. Chișinău
Margarita ARADJIONI, doctor în istorie, cercetător superior, Institutul de Tehnologii și Conținuturi Inovative în Învățămînt, Ministerul Educației și Științei din Ucraina
Liudmila KRAVȚOVA, învățătoare, metodist, Ucraina
Natalia OPENKO, psiholog, Ucraina
Irina BRUNOVA-KALISETSKA, doctor în psihologie, cercetător științific, Institutul de psihologie socială și politică, Academia Națională de Științe Pedagogice din Ucraina
Anna MEDVEDEVA, profesoară de istorie și științe sociale, școala medie din Chaykinsk, raionul Simferopol, Crimea

Consultanți: Alla NIKITCENKO, doctor în științe pedagogice, consultant principal, Ministerul Educației al Republicii Moldova
Elena TULBA, specialist principal, Direcția Generală Educație, UTA Găgăuzia

Recenzenți: Mariana MARIN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Institutul de Științe ale Educației, mun. Chișinău
Sergiu PLĂMĂDEALĂ, învățător, grad didactic I, Liceul Teoretic *Vasile Vasilache*, mun. Chișinău

Lectori: Mariana VATAMANU-CIOCANU, Dan BOGDEA

Copertă și procesare computerizată: Nicolae SUSANU

Tipar: “Bons Offices” SRL, mun. Chișinău

Tiraj: 300 ex.

© Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cultura bunei vecinătăți: Curriculum la disciplina opțională pentru clasa I = Культура добрососедства: Куррикулум по факультативному предмету для 1-го класса / Elena Suff, Daniela State, Margarita Aradjioni [et al.]; coord.: Viorica Goraș-Postică, Rima Bezede; Centrul Educațional “Pro Didactica”. - Chișinău. Centrul Educațional “Pro Didactica”, 2014 (Tipogr. “Bons Offices”). - 36; 36 p.

Tit., text paral.: lb. rom., rusă. - Pag. var. - Carte-valet (inversă). - Apare cu suportul financiar al Uniunii Europene. - 300 ex.

ISBN 978-9975-4125-8-2

Structura și conținutul curriculumului

Preliminarii.....	4
I. Concepția disciplinei.....	7
II. Scopul și competențele transdisciplinare.....	11
III. Specificul formării de competențe.....	12
IV. Conținuturi recomandate.....	13
V. Strategii didactice.....	19
VI. Strategii de evaluare.....	26
VII. Bibliografie.....	29
Anexa 1.....	30
Anexa 2.....	33
Anexa 3.....	33

Preliminarii

La momentul de față, în sistemul educațional din Republica Moldova se implementează și se dezvoltă activ abordarea multiculturală. În anii de după declararea Independenței s-au întreprins un șir de măsuri pentru asigurarea șanselor egale de studiere în limba maternă și învățare a limbilor minorităților etnice (bulgară, ucraineană, găgăuză etc.), fiind introdusă și disciplina *Istoria, cultura și tradițiile poporului rus, ucrainean, găgăuz și bulgar*. Aceasta nu numai informează copiii și contribuie la formarea conștiinței lor etnice, ci și la însușirea valorilor general-umane, la dezvoltarea spiritualității. În același timp, nu putem ignora faptul că gruparea elevilor după principiul etnic sau religios riscă să creeze condiții pentru segregarea lor benevolă. S-a constatat faptul că o dată cu creșterea conștiinței etnice a copiilor prin intermediul acestor demersuri, care îi ajută să-și regăsească rădăcinile – moment fără îndoială important în circumstanțele marginalizării anumitor grupuri de populație și ale crizei de identitate – noi nu-i informăm pe elevi în suficientă măsură despre întreaga paletă de culturi naționale din Republica Moldova și din regiunile alăturate ca ansamblu. De aceea, există pericolul de a educa persoane cu viziuni etnocentrice, intolerante față de alte popoare, limbi, religii, tradiții.

Considerăm, așadar, că misiunea de formare a conștiinței etnice la copii trebuie să le revină, în primul rând, părinților, familiei și societății, în timp ce sarcina prioritară a instituțiilor de învățământ de stat este de a contribui la formarea identității naționale, politice, precum și de a educa respectul nu numai față de propriul popor, ci și față de toate culturile. Asume societatea și statul, prin intermediul instituțiilor de învățământ, urmează să ajute copilul să acumuleze cunoștințe despre culturile cu care intră în contact; să-l învețe să evalueze corect comportamentul altor oameni, să reacționeze adecvat la tradițiile și obiceiurile lor de familie.

Mai multe cauze au motivat lansarea acestei discipline, principalele dintre ele fiind necesitatea de a combate xenofobia și augmentarea potențialului de conflict în societatea moldovenească, polietică prin excelență.

Curriculumul de față reprezintă continuarea, extinderea și adaptarea lucrărilor Centrului Informațional de Cercetare *Integrare și dezvoltare* din or. Simferopol, Ucraina. La programele originale au lucrat specialiști din diverse instituții de învățământ superior și de cercetare din Ucraina. Fiecare pas al autorilor s-a bazat pe cercetări valoroase și experiență acumulată cu anii. S-a solicitat și expertiza unei rețele largi de profesioniști, deciziile luându-se după consultații extinse la numeroase mese rotunde și conferințe naționale și internaționale.

La Conferința Globală a ONU privind preîntâmpinarea conflictelor (Global conference *From Reaction to Prevention: Civil Society Forging Partnerships to Prevent Violent*

Conflict and Build Peace) experiența elaborării Curriculumului *Cultura bunei vecinătăți* și a altor măsuri complexe pentru mărirea nivelului de toleranță la populația Crimeii a fost calificată de către experții internaționali drept una din cele mai eficiente inițiative de acest gen din țările CSI și a fost recomandată pentru răspândire în alte state.

Experiența de elaborare și predare a disciplinei *Cultura bunei vecinătăți* a fost studiată de către experții Centrului Educațional PRO DIDACTICA la un șir de conferințe internaționale, precum și cu ocazia unor participări ale pedagogilor din Moldova la seminarii și ateliere în Crimeea. La versiunea dată a curriculumului, adaptată la realitățile Republicii Moldova, a lucrat o echipă de experți educaționali și pedagogi experimentați de pe ambele maluri ale Nistrului. Principala sarcină a acestei inițiative este de a uni efortul pedagogilor din întreaga țară pentru a genera un obiect de studiu ce va contribui la formarea unor cetățeni toleranți și respectuoși ai Republicii Moldova.

Disciplina *Cultura bunei vecinătăți* este recomandată drept una opțională în planul de studii al instituțiilor de învățământ preuniversitar, ciclul primar, în scopul creării condițiilor pentru autodeterminarea elevilor de vîrstă școlară mică în pluralitatea etno-culturală din Republica Moldova.

Curriculumul de față a fost elaborat în baza Constituției Republicii Moldova, Codului Educației, Concepției Educației în Republica Moldova, Legii Republicii Moldova cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor.

În curriculum sînt expuse noțiunile fundamentale, conținuturile recomandate, concepția didactică a disciplinei, competențele de bază, transversale și transdisciplinare, aspectele metodologice ale predării-învățării și recomandări privind evaluarea rezultatelor instruirii.

Curriculumul servește drept bază pentru proiectarea calendaristică modulară și pe lecții a materialului didactic pentru disciplina *Cultura bunei vecinătăți*.

Controlul asupra realizării curriculumului este efectuat de administrația instituțiilor de învățământ preuniversitar.

Administrarea disciplinei

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Numărul de unități de conținut	Numărul de ore
Opțională	<i>Cultura bunei vecinătăți</i>	1	6	33

Numărul de ore recomandat pentru studierea fiecărui modul tematic, precum și ordinea prezentării temelor în planul calendaristic pot fi modificate de către cadrul didactic, în limitele celor 35 de ore. Timpul de rezervă poate fi utilizat la discreția învățătorului pentru mărirea numărului de lecții din anumite module sau pentru adăugarea unor teme noi, importante pentru regiunea sau comunitatea vizată.

Conținuturile sînt prezentate ciclic: un șir de teme din curriculumul pentru clasa I au conexiuni cu temele din curriculumul pentru instituțiile de educație timpurie.

Disciplina *Cultura bunei vecinătăți* poate fi introdusă începînd cu orice clasă ca obiect de studiu opțional, din contul secțiunii variabile a planurilor de studii. Ea poate fi predată de către învățători, profesori de gimnaziu și de liceu, psihologi școlari, diriginți, cu condiția să posede pregătirea corespunzătoare.

I. Concepția disciplinei

O trăsătură specifică a etapei contemporane de dezvoltare a societății moldovenești este creșterea considerabilă a interesului față de cultura, istoria, tradițiile etniilor ce populează patria noastră, Republica Moldova. Devine tot mai evident faptul că soluționarea numeroaselor probleme din viața țării depinde în mare parte de nivelul de formare a poziției civice la generația tânără și de măsura în care necesitatea de perfecționare spirituală îi este satisfăcută.

Ideologia noului curriculum se axează pe dezvoltarea toleranței, a relațiilor tolerante și a comportamentului tolerant, în consecință – formarea unei culturi a bunei vecinătăți.

După conținut, disciplina pune accent pe studierea ținutului natal, cuprinzând informații de natură istorică, geografică, literară și lingvistică despre Republica Moldova și populația ei. În același timp, conținuturile vor reflecta specificul regiunii/raionului, comunității, instituției de învățământ unde este predată disciplina. Or, orice demers de cercetare a unei regiuni presupune cunoașterea de la particular la general, depistarea elementelor comune și specifice. Pe de altă parte, este o oportunitate de a releva legitățile dezvoltării în baza exemplului unei regiuni anume.

S-a remarcat că adevărata studiere a ținutului natal nu este posibilă fără dragostea de țară. Aceasta constituie unul dintre pilonii culturii umane, stînd la baza moralității și a poziției civice adecvate. Disciplina dată îi învață pe elevi să aibă o atitudine grijulie față de țara noastră, în care la fel de valoroase sînt și urmele trecutului, și monumentele prezentului. Pe măsura aprofundării în conținuturile recomandate, atitudinea distanțată față de valorile trecutului este înlocuită de o înțelegere profundă a faptului că istoria se construiește acum, de către noi înșine, și că de modul în care stabilim relații cu cei din jur depinde, în mare măsură, evoluția societății noastre.

La orele de *Cultura bunei vecinătăți* pedagogii le prezintă copiilor momente generale și particulare în baza a câtorva culturi, accentuînd elementele care îi unesc pe oameni, precum și faptul că anume diferențele obiective îi fac pe oameni interesați unii pentru alții; a fi altfel nu trebuie să provoace dușmănie, ci curiozitate și dorința de a înțelege. Este esențial ca lecțiile să fie concepute într-o cheie pașnică, binevoitoare, fără divizarea culturilor în „dominante” și „minore”.

Curriculumul *Cultura bunei vecinătăți* oferă posibilitatea unică de a observa obiectul de studiere „în dimensiune naturală”, căci principala trăsătură a sa este familiaritatea și proximitatea. Se poate afirma cu încredere că disciplina propusă ar întruni condițiile necesare de implementare în orice școală din țară. Curriculumul nu doar promovează un interes durabil

pentru istoria, viața, problemele Republicii Moldova și ale cetățenilor săi, ci și generează o orientare spre activitatea constructivă de dezvoltare, îmbunătățire și perfecționare a vieții în țara natală a elevilor, îi ajută să-și aleagă itinerarul personal, nișa pentru utilizarea forțelor și a talentelor în patrie.

Actualmente, educația în Republica Moldova se reorientează de la centrarea pe obținerea de informații spre principiul formării de competențe. În această concepție, competențele transdisciplinare, care permit integrarea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor obținute în cadrul unui obiect de studiu pentru activitatea eficientă la alte discipline, devin deosebit de importante. O caracteristică esențială a Curriculumului *Cultura buneii vecinătăți* este această capacitate integratoare: cu implicarea competențelor formate la disciplinele de bază, elevului i se formează competențe care, la rîndul lor, vor fi aplicabile și la alte discipline.

Curriculumul denotă un șir de deosebiri principiale de alte discipline școlare, în special de cele tradițional obligatorii:

- include mai mulți actori (părinți, rude, vecini ai elevului), activitatea didactică nelimitîndu-se la profesor și elev;
- este promovat învățămîntul formativ, nu doar cel informativ;
- sînt utilizate predominant metodele interactive de instruire (jocuri, dezbateri, proiecte, excursii, cercetări individuale etc.).

În ziua de azi, cînd copilul este inundat de un șuvoi de informații, rolul profesorului suferă transformare dramatică din „re-translator” al cunoștințelor în „pilot în oceanul de informații”, capabil de a determina valoarea și semnificația lor. De aceea în cadrul disciplinei *Cultura buneii vecinătăți* se monitorizează în mod constant nu doar asimilarea de către elevi a anumitor cunoștințe, ci și atitudinea față de ele.

Implementarea noilor forme și metode de predare-învățare-evaluare, trecerea la didactica interactivă îi conferă profesorului un rol creativ și creator, fără de care nu sînt posibile schimbările în învățămînt. Se modifică și atitudinea față de procesul evaluării, care deja nu mai este percepută ca, pur și simplu, măsurarea unor rezultate, ci devine un stimul pentru dezvoltarea cognitivă, morală, emoțională și intelectuală a elevului. Mai mult decît atît, fiecare profesor are posibilitatea de a crea și implementa (împreună cu elevii și părinții lor) noi sisteme de evaluare a muncii elevilor.

Curriculumul *Cultura buneii vecinătăți* poate fi predat de învățătorii claselor primare și de profesorii specializați în discipline diferite. Experiența arată că pedagogii apreciază faptul că pot aplica informațiile și metodele învățate în timpul pregătirii de lecții și la orele „propriei”.

În ultimii ani, a devenit evident faptul că în educație contează nu numai volumul cunoștințelor acumulate și nivelul deprinderilor, dar și atitudinea elevului față de acestea. Toate

cunoștințele, deprinderile și abilitățile vizate în disciplina de față poartă un caracter valoric. Modulul *Axiologia* înglobează aceste aspecte ale existenței umane. Anume datorită abordării axiologice a cunoștințelor și deprinderilor noi, sîntem capabili să revenim la problemele spiritualității, la eterna întrebare despre sensul vieții umane.

Un loc aparte în cadrul disciplinei opționale îl are modulul *Conflictologia*. Copiii află ce este conflictul, cum se poate recunoaște o situație de conflict, cum urmează să se comporte în cadrul unui conflict, cum să-l preîntîmpine, cum să ajungă la înțelegere și să-și ajute colegii să negocieze („mediere între semeni”). O importanță deosebită se acordă atelierelor de formare a unei atitudini obiective și a unei poziții emoțional-motivaționale pozitive față de sine și de cei din jur. Se exersează interacțiunea constructivă și unificarea grupului de elevi, se formează abilități și deprinderi care promovează alegerea conștientă a variantelor tolerante de comportament față de diversitatea culturală, religioasă și etnică a grupului.

S-a considerat important să se introducă și elemente de educație juridică. Sperăm că această disciplină va încuraja formarea la elevi a unei atitudini respectuoase față de limbile diferite, utilizate în Republica Moldova, precum și grija față de limba maternă, tradiția orală. Deși disciplina dată nu are scopul de a le preda elevilor și “limba vecinului”, echipa de autori a elaborat un vocabular succint, care îi va ajuta pe copii să cunoască mai bine elemente din limbile altor etnii din Republica Moldova și, eventual, să utilizeze în mod activ lexicul de etichetă și pe cel cotidian. În Republica Moldova, unde unele minorități etnice își utilizează tot mai puțin limba, acest moment este deosebit de relevant.

Pe lângă îndeplinirea unor sarcini educaționale, acest curriculum contribuie la rezolvarea unor probleme de ordin utilitar, care nu sînt însă mai puțin serioase: elevul învață să se comporte frumos și decent în anumite circumstanțe, să reacționeze în mod adecvat la situații nefamiliare și greu de înțeles, să se adapteze rapid la un mediu nou, să caute soluții, să facă alegeri și să răspundă pentru ele. În opinia noastră, implementarea curriculumului *Cultura bunei vecinătăți* în fiecare din zonele multinaționale ale Republicii Moldova va augmenta substanțial eficacitatea lucrului educativ în instituțiile de învățămînt, va îmbunătăți competența socială a copiilor și va reduce riscul apariției situațiilor acute de conflict.

Pe parcursul studierii disciplinei, elevii urmează să învețe mai multe teme precum: *Republica Moldova este patria mea, Satul/orașul meu, Familia mea, Cultura poporului român și a altor popoare*, facilitînd conexiunea dintre etniile ce populează țara și istoria națională și cea locală. Elevilor li se va prezenta concepția asupra lumii, elaborată timp de secole după parametrii principali ai vieții umane, cruciale pentru orice popor și orice epocă: *Omul și relația lui cu natura, Omul și familia sa în cultura populară, Omul și moștenirea lui cultural-istorică etc.*

Disciplina în cauză urmează să le trezească elevilor interes conștientizat și dragoste

față de patrie, plaiul natal, natură, cultură, tradiții, istorie națională și valorile spirituale ale poporului.

În cadrul orelor se va dezvolta gustul estetic al elevilor și li se va educa simțul frumosului în baza unor mostre de creație folclorică a poporului român, ucrainean, rus, găgăuz, bulgar etc. Pe de o parte, este necesar de a demonstra unicitatea și caracterul irepetabil al culturii, a-l învăța pe elev să înțeleagă limbajul artei populare. Anume cu ajutorul lui este cifrată în ritualurile, dansurile, vestimentația, arhitectura populară concepția despre lume a unei etnii. Pe de altă parte, elevul urmează a fi pregătit pentru explorarea continuă a diversității culturale a Republicii Moldova, ca parte componentă a procesului cultural-istoric european și mondial.

În calitate de materie literară, se va acorda prioritate speciilor de creație populară orală: basme, proverbe, zicători, cimilituri, ghicitori, strigături etc.

II. Scopul și competențele transdisciplinare

Scopul principal al disciplinei constă în educarea unor personalități tolerante, social competente, înzestrate cu gândire critică, cetățeni conștienți și patrioți ai țării lor, care își cunosc bine țara și își doresc să-i păstreze și să-i sporească potențialul natural, economic și cultural.

Obiectivele disciplinei:

- formarea unei atitudini responsabile și respectuoase față de plaiul natal ca element fundamental al educației patriotice;
- lărgirea/extinderea competenței sociale și a responsabilității elevilor pentru bunăstarea țării lor, componente necesare ale simțului civic;
- formarea abilităților de dialogare și negociere, de rezolvare a disputelor și a situațiilor de conflict, în conformitate cu principiile democratice și principiile culturii păcii;
- dezvoltarea gândirii critice, care contribuie la formarea poziției personale și a capacității de a genera noi idei constructive;
- stimularea interesului pentru istoria, cultura, viața și problemele țării; formarea unei atitudini constructive față de dezvoltarea/perfecționarea țării;
- formarea unei viziuni privind rolul lor în prezentul și viitorul țării;
- pregătirea de a interacționa cu lumea înconjurătoare prin asimilarea unui set de cunoștințe despre țara natală și formarea competențelor corespunzătoare;
- participarea la activitățile de protecție a valorilor spirituale, a monumentelor de istorie și de cultură;
- aprofundarea studierii ținutului natal în instituțiile de învățământ.

Conținuturile recomandate oferă largi oportunități de trasare a conexiunilor transdisciplinare.

Un avantaj major al acestui curriculum este faptul că, la momentul de față, este unicul ce traversează mai multe trepte ale piramidei educaționale. În esență, el permite convertirea spațiului școlar și extrașcolar într-un mediu unic educațional bine organizat, asigurând formarea deprinderilor de comunicare și cercetare, precum și a abilității de a alege – activități, forme de participare într-un efort comun, acțiuni conștiente într-o situație dată. Introducerea acestei discipline în instituțiile de învățământ va permite studierea aprofundată a interacțiunii factorilor naturali și istorici, a intereselor și nevoilor umane.

III. Specificul formării de competențe

Specificul demersului dat constă în:

- caracterul integrator, care permite formarea la elevi a unei viziuni de ansamblu asupra trecutului, prezentului și viitorului țării natale; aprofundarea cunoștințelor obținute pe parcursul studierii disciplinei date la treapta anterioară;
- funcția educativă, care se orientează, întâi de toate, spre dezvoltarea la elevi a responsabilității față de țara natală și formarea calităților personale ale tînărului cetățean al Republicii Moldova;
- orientarea elevilor spre un traseu al vieții în Republica Moldova;
- focusarea atenției elevilor pe unele probleme ale țării care nu sînt elucidate în cadrul altor discipline școlare;
- studierea specificului vocabularului în limbile popoarelor care trăiesc în Republica Moldova;
- implicarea familiei, a comunității în calitate de surse de informații și participanți activi la procesul educațional;
- dobîndirea de cunoștințe, abilități și deprinderi privind detectarea situației de conflict, prevenirea ei sau soluționarea într-un mod pașnic;
- posibilitatea de a transfera această disciplină școlară – cu statut de obiect de studiu special sau opțional – în planul de studii al școlii, în funcție de disponibilitatea de ore.

Principiile și specificul organizării procesului de predare-învățare în cadrul disciplinei:

- studierea tuturor zonelor Republicii Moldova (Nord, Centru, Sud);
- prioritate acordată realizării anumitor obiective educaționale;
- unitatea demersului formal (la clasă), extracurricular și extrașcolar;
- axarea pe cunoștințele despre lumea înconjurătoare și pămîntul natal, obținute de către elevi în viața de zi cu zi, din mass-media, din familie;
- implicarea maximă a elevilor în activități practice de studiere a ținutului natal prin participare în viața reală a localității și a școlii lor;
- alocarea a cel puțin o treime din timpul de studiu pentru exerciții practice, lecții netraditionale și excursii, care au menirea atît de a facilita asimilarea de către elevi a unui minim de cunoștințe prevăzute de curriculum, cît și formarea/dezvoltarea anumitor competențe;
- utilizarea formelor și a metodelor interactive de predare-învățare, inclusiv ateliere tematice, studii de caz etc.

IV. Conținuturi recomandate

EU, FAMILIA ȘI VECINII MEI

Competențele specifice ale elevilor	Conținuturi recomandate	Activități de învățare și evaluare
Vor avea idee despre tematica <i>Eu, familia și vecinii mei</i> , despre rolul și importanța bunelor relații cu vecinii, despre colaborare și bunăvoință în cadrul familiei.	Introducere Scopul și obiectivele disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i> Învățăm să fim vecini buni	Ascultarea, lectura și discutarea obiectivelor disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>
Compartimentul <i>Mediul geografic</i> (5 ore)		
Vor găsi pe harta Europei Republica Moldova.	Republica Moldova pe harta Europei Hotarele țării Zonele de Nord, Centru și Sud ale Moldovei	Examinarea hărții (politice) și compunerea unei povestiri în baza celor observate
Vor recunoaște pe harta Moldovei localitatea lor. Vor avea idee despre natura din cadrul și din împrejurimile localității lor. Vor conștientiza necesitatea de a avea o atitudine grijulie față de natură.	Zona naturală în care trăim Formele de relief Apele (rîuri, lacuri) „Insulele verzi” (păduri, livezi, parcuri, scuaruri, bulevarde)	Studierea specificului naturii din localitatea natală, prin intermediul excursiilor în natură, la muzeul ținutului natal sau muzeul localității, precum și prin observație, ascultare, lectură și discutare a articolelor și a povestirilor
Vor avea idee despre ecologie, rolul naturii în viața omului, conexiunea strînsă dintre natură și om.	Ecologia Interacțiunea dintre natură și activitatea omului, exemplificată în baza regiunii unde locuim Legătura dintre natura vie și natura moartă, legăturile din interiorul naturii vii, legătura dintre om și natură	Ascultarea, lectura și discutarea povestirilor, a articolelor despre ecologie, rolul naturii în viața omului, legătura strînsă dintre om și natură

<p>Vor cunoaște modalitățile de protejare a naturii, regulile de comportament în mijlocul naturii, modalitățile de acordare a ajutorului animalelor și păsărilor în perioada de iarnă.</p>	<p>Ocotirea naturii Rolul naturii moarte în viața celor vii, legătura dintre starea naturii și sănătatea omului Animalele și păsările pe timp de iarnă</p>	<p>Elaborarea și memorarea regulilor de comportament în mijlocul naturii, a modalităților de acordare a ajutorului animalelor și păsărilor în perioada de iarnă etc.</p>
Compartimentul <i>Istoria</i> (5 ore)		
<p>Vor poseda cunoștințe despre istoria localității lor. Vor cunoaște etimologia propriului nume și prenume, precum și a altor nume și prenume răspândite în țară. Vor avea idee despre arborele său de familie. Vor conștientiza necesitatea unei atitudini respectuoase față de oamenii din jur.</p>	<p>Denumirile în jurul nostru Istoria denumirii orașului/orășelului/satului meu, a străzii unde locuiesc Numele personalităților celebre în denumirile de străzi, piețe etc. Istoria numelor și a prenumelor Arborele meu de familie Localitățile din care provin strămoșii mei</p>	<p>Organizarea excursiilor prin locurile memorabile ale localității natale Compunerea povestirilor despre trecutul și prezentul localității Conversații cu adulții din familie despre arborele familiei, examinarea fotografiilor de familie. Realizarea albumurilor și a expozițiilor de poze</p>
<p>Vor avea idee despre etniile ce populează Republica Moldova. Vor fi capabili să povestească despre vecinii lor și despre cultura buneii vecinătăți.</p>	<p>Moldovenii – locuitori ai Republicii Moldova Vecinii mei. Cum am devenit vecini Coloritul etnic al Moldovei Ce înseamnă buna vecinătate?</p>	<p>Ascultarea, lectura și discutarea povestirilor, a articolelor despre populația pluriethnică a Republicii Moldova Compunerea unor povestiri despre vecinii proprii, despre relațiile dintre vecini</p>
Compartimentul <i>Cultura tradițională și contemporană</i> (6 ore)		
<p>Vor cunoaște noțiunea de <i>costum național</i>. Vor deosebi hainele femeiești de cele bărbătești, hainele cotidiene de cele de sărbătoare. Vor fi capabili să îmbrace păpușa în costume naționale, subliniind unicitatea și valoarea culturii fiecărui popor.</p>	<p>Costumul național. Hainele strămoșilor noștri Haine femeiești și bărbătești, cotidiene și de sărbătoare Unicitatea culturii fiecărui popor</p>	<p>Prezentarea portului tradițional al diverselor etnii ce locuiesc în Republica Moldova (în baza exponatelor de muzeu) Examinarea ilustrațiilor care prezintă vestimentația din trecut și din prezent</p>

<p>Vor cunoaște noțiunile de <i>meșteșug</i>, <i>artizanat</i> și <i>artă populară</i>.</p> <p>Vor avea idee despre diversele meșteșuguri și arte populare, practicate în Republica Moldova.</p> <p>Vor manifesta interes pentru învățarea unor elemente de artă populară sau meșteșuguri.</p>	<p>Meseriile, artizanatul și diverse forme de artă populară</p>	<p>Confecționarea (din platină) a obiectelor de uz casnic</p> <p>Elaborarea ornamentelor pentru aplicarea pe obiecte de uz casnic și pe vestimentație</p>
<p>Vor avea idee despre diversitatea tradițiilor culinare existente în Republica Moldova.</p> <p>Vor cunoaște 3-4 denumiri de bucate naționale.</p> <p>Vor fi capabili să explice cum se pregătește felul lor preferat de bucate.</p>	<p>Diversitatea culinară în Republica Moldova</p> <p>Familiarizarea cu bucătăria diferitelor popoare din Moldova</p> <p>Învățăm să gătim felul preferat de bucate</p>	<p>Elaborarea rețetelor celor mai răspândite mâncăruri din Republica Moldova</p> <p>Pregătirea unui fel de bucate extrem de simplu</p>
<p>Vor ști să numească 2-3 sărbători ale familiei lor.</p> <p>Vor fi capabili să povestească despre o sărbătoare de familie.</p> <p>Vor conștientiza importanța atitudinii respectuoase față de diverse tradiții de sărbători familiale.</p>	<p>Sărbătorile familiei noastre (nașterea copilului, darea numelui, inițierea în religie, ziua căsătoriei părinților, ziua onomastică, ziua de naștere etc.)</p>	<p>Compunerea povestirilor despre sărbătorile de familie, participarea la organizarea lor</p>
<p>Vor avea idee despre diversitatea culturilor și a religiilor reprezentate în Republica Moldova.</p> <p>Vor cunoaște 2-3 denumiri de sărbători religioase, vor conștientiza importanța respectării etichetei specifice comunității religioase.</p>	<p>Diversitatea culturilor și a religiilor în Republica Moldova, ilustrată prin sărbători</p>	<p>Ascultarea și lectura povestirilor, a legendelor despre istoria apariției sărbătorilor religioase</p> <p>Discuții despre pregătirea de așa sărbători precum Crăciunul, Paștele, Sf. Nicolae etc.</p>

Compartimentul „ <i>Limba vecinului</i> ” (6 ore)		
<p>Vor înțelege sensul termenilor <i>limbă maternă</i> și <i>limbă de stat</i>.</p> <p>Vor avea idei despre limbile materne ale vecinilor lor.</p> <p>Vor manifesta o atitudine respectuoasă față de limba de stat, limba sa maternă și „limba vecinului”.</p>	<p>Limba maternă, limba de stat</p> <p>Limbile materne ale vecinilor noștri, „limba vecinului”</p>	<p>Participarea la discuții despre cum înțelege noțiunile <i>limba maternă</i>, <i>limba de stat</i></p> <p>Lectura și discutarea unor scurte articole tematice</p>
<p>Vor cunoaște „dicționarul prieteniei”, în volumul recomandat, în cel puțin două din limbile popoarelor Moldovei, ai căror purtători învață în aceeași clasă/școală sau locuiesc în vecinătate.</p> <p>Vor fi capabili să utilizeze acest lexic în comunicarea cu semenii și cu profesorul.</p>	<p>Învățăm să comunicăm în limbi diferite</p> <p>Lexicul de etichetă: formulele de salut și de despărțire, prezentarea, propunerea prieteniei, scuzele, acordul și dezacordul, rugămintea, mulțumirile</p> <p>Lexicul comunicării: dialoguri elementare</p>	<p>Înscenarea dialogurilor în baza situațiilor date, eventual cu utilizarea a două limbi (de exemplu, română și ucraineană)</p>
<p>Vor avea idei despre folclorul calendaristic al popoarelor din Moldova.</p> <p>Vor cunoaște cel puțin 3 texte folclorice ale diferitelor popoare.</p> <p>Vor fi capabili să distingă punctele comune și cele specifice în cadrul folclorului calendaristic al diferitor popoare.</p> <p>Vor avea o atitudine respectuoasă față de folclorul diferitelor culturi.</p>	<p>Folclorul calendaristic al etniilor ce locuiesc în Republica Moldova: colinda, urătura, vesnianka etc.</p>	<p>Memorarea colindelor, urăturilor, strigăturilor în limba maternă și în alte limbi de pe teritoriul Republicii Moldova</p>

<p>Vor avea o idee desfășurată despre creația literară a diferitelor popoare.</p> <p>Vor cunoaște conținutul a 1-2 texte despre familie și vecini.</p> <p>Vor conștientiza valoarea păcii, a bunătății și a înțelegerii între membrii unei familii și între vecini.</p>	<p>Opere ale literaturilor naționale dedicate familiei și vecinilor</p>	<p>Memorarea cântecelor, a poeziilor dedicate rudelor și prietenilor</p>
<p>Compartimentul <i>Axiologia</i> (4 ore)</p>		
<p>Vor conștientiza cauza, importanța și necesitatea unei atitudini respectuoase și grijii față de membrii mai mari ai familiei și persoanele în vârstă din societate.</p>	<p>Atitudinea față de rudele mai mari și persoanele în vârstă</p>	<p>Povestirea despre relațiile în cadrul familiei</p> <p>Discutarea textelor tematice audiate sau citite</p>
<p>Vor avea idee despre noțiunile de <i>sacru</i>, <i>talisman</i>, <i>relicvă</i>.</p> <p>Vor cunoaște și vor fi capabili să enumere valorile și relicvele familiei lor.</p> <p>Vor înțelege semnificația valorilor de familie și a trăsăturilor de caracter necesare pentru a avea o familie unită.</p> <p>Vor conștientiza importanța aportului fiecărui membru al familiei în consolidarea și bunăstarea ei.</p>	<p>Valorile familiei mele</p> <p>Noțiunile de <i>sacru</i>, <i>talisman</i>, <i>relicvă</i></p> <p>Relicvele noastre de familie</p>	<p>Discutarea cu părinții despre valorile și relicvele familiei, despre ce se cere de la membrii familiei pentru ca toți să fie uniți și fericiți</p>
<p>Vor conștientiza valoarea colaborării între membrii unui colectiv.</p> <p>Vor acumula o experiență pozitivă de colaborare, conștientizând valoarea aportului fiecăruia într-o cauză comună.</p>	<p>Să inventăm și să organizăm sărbătoarea clasei noastre!</p>	<p>Participarea la inițiativele comune ale clasei, la organizarea și desfășurarea matineelor, a excursiilor și orelor de dirigiență</p>

Compartimentul <i>Conflictologia</i> (6 ore)		
<p>Vor fi capabili să facă cunoștință cu alți elevi, cu vecinii, cu copiii înfiliți la joacă etc.</p> <p>Vor fi capabili să întrețină o conversație cu semenii.</p> <p>Vor conștientiza importanța bunăvoinței și a deschiderii în comunicarea cu alți oameni.</p>	<p>Învățăm să facem cunoștință și să construim relații cu colegii de clasă, vecinii și alți oameni</p>	<p>Participarea la jocurile colegilor, vecinilor de curte</p> <p>Învățarea unor jocuri noi la școală și în curte</p>
<p>Vor cunoaște regulile de colaborare în cadrul unui colectiv, vor fi capabili să asculte opinia colegului și să-și exprime propriul punct de vedere.</p> <p>Vor conștientiza importanța, posibilitatea și necesitatea soluționării pașnice a situațiilor de conflict.</p>	<p>Învățăm să soluționăm problemele și să depășim conflictul de interese, în corespundere cu principiile toleranței</p>	<p>Participarea la soluționarea pașnică a conflictelor apărute între colegii de clasă sau semenii din vecinătate</p>
<p>Vor avea idee despre specificul interacțiunii participanților în cadrul jocurilor.</p> <p>Vor cunoaște denumirile a cel puțin 3 jocuri și vor fi capabili să participe la ele.</p> <p>Vor respecta regulile jocului, vor avea o atitudine respectuoasă față de oponenți și față de cei care au pierdut.</p> <p>Vor înțelege importanța conservării moștenirii culturale nemateriale.</p>	<p>Învățăm jocurile bunicilor noștri</p> <p>Jocuri orientate spre inițierea contactelor și spre interacțiune</p>	<p>Învățarea și exersarea regulilor de joacă</p> <p>Participarea la jocuri</p>

V. Strategii didactice

La baza predării disciplinei *Cultura bunei vecinătăți* se află un șir de principii general-didactice și specifice, care se corelează cu strategiile de instruire:

- *principiul priorității valorilor universale*: toleranță etnică și religioasă, cultura păcii, egalitatea grupurilor lingvistice, etnice și religioase, indiferent de statutul, numărul și durata aflării în Republica Moldova (se recomandă ca menționarea grupurilor etnice, lingvistice sau religioase să se facă în ordine alfabetică);
- *principiul renașterii, conservării și dezvoltării identității etnice și culturale și principiul dialogului culturilor* (aspectele privitoare la cultura tradițională sînt abordate conform principiului tematic);
- *principiul accesibilității*: formele și metodele de lucru cu copiii (volumul materialului istoric și etnografic trebuie să corespundă caracteristicilor perceptuale de vîrstă și psihologice ale elevilor);
- *principiul continuității*: disciplina dată continuă programa destinată copiilor de vîrstă preșcolară medie și mare; ulterior, conținuturile studiate în clasele primare pot fi aprofundate și extinse la etapa gimnazială ș.a.m.d.;
- *principiul vizualizării* (strategia demonstrării materialului didactic);
- *principiul științific* (strategia cercetării experimentale);
- *principiul sistematizării și consecutivității* (strategia algoritimizării);
- *principiul conștientizării* (strategia lucrărilor practice);
- *principiul umanizării procesului educațional și instructiv*;
- *principiul „de la simplu la complex”*;
- *principiul „de la extern la intern”*;
- *principiul „de la reciprocitate la interdependență”*.

Aceste principii se realizează prin intermediul următoarelor forme de activitate:

- alcătuirea dialogurilor;
- compunerea întrebărilor și formularea răspunsurilor;
- elaborarea unei narațiuni cu subiect;
- descrierea/analiza unui tablou;
- înscenarea;
- participarea la conversație;
- soluționarea situației de conflict;
- confecționarea modelelor, a jucăriilor și a machetelor;
- participarea la jocuri, sărbători populare;
- soluționarea ghicitorilor;

- compunerea strigăturilor, cimiliturilor, poezioarelor etc.

Pentru a desfășura o activitate profesionistă cu copiii, însuși învățătorul/profesorul trebuie să însușească conceptul de *toleranță*. În primul articol al *Declarației principiilor toleranței*, adoptată de statele-membre ale ONU la 16 noiembrie 1995 la Paris și ratificată de Republica Moldova, explicația termenului se prezintă în următoarea formulare:

1.1. Toleranța este respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și a diversității culturilor lumii noastre, a felurilor de expresie și a manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. Ea este încurajată prin cunoaștere, deschiderea spiritului, comunicare, libertatea gândirii, conștiinței și credinței. Toleranța este armonia în diferențe. Ea nu este doar o obligațiune de ordin etic, ci și o necesitate politică și juridică. Toleranța este o virtute care face ca pacea să fie posibilă și care contribuie la înlocuirea culturii războiului cu cea a păcii.

1.2. Toleranța nu e nici concesiie, nici condescendență ori indulgență. Toleranța este, mai ales, o atitudine activă generată de recunoașterea drepturilor universale ale persoanei umane și a libertăților fundamentale ale altora. În nici un caz, toleranța nu poate fi invocată pentru a justifica violarea acestor valori fundamentale. Toleranța trebuie să fie practică de indivizi, grupuri și state.

1.3. Toleranța este responsabilitatea care susține drepturile omului, pluralismul (inclusiv pluralismul cultural), democrația și statul de drept. Ea implică respingerea dogmatismului și a absolutismului și confirmă normele enunțate în instrumentele internaționale cu privire la drepturile omului.

1.4. În conformitate cu respectarea drepturilor omului, a practica toleranța nu înseamnă nici a tolera nedreptatea socială, nici a renunța la propriile convingeri, nici a face concesiie în această privință. Ea semnifică acceptarea faptului că ființele umane, care se caracterizează natural prin diversitatea aspectului lor fizic, prin situația lor, felul de exprimare, prin comportamente și prin valorile lor, au dreptul de a trăi în pace și de a fi cele care sînt. Ea semnifică, de asemenea, că nimeni nu trebuie să-și impună propriile opinii altuia.

Conceptul de *toleranță etnică* cuprinde două dimensiuni:

1. Sistemul de valori, atitudini, stereotipuri de factură democratică, bazate pe recunoașterea principiului de toleranță în relațiile interetnice;
2. Capacitatea umană de a accepta oamenii ca purtători de culturi, conștiințe și tradiții diverse, disponibilitatea psihologică de a interacționa cu reprezentanții altor naționalități în baza toleranței și înțelegerii.

Dimensiunile enunțate pot servi drept bază pentru demersurile educaționale orientate spre formarea la copii a unei conștiințe tolerante. În acest context, este recomandabil a

construi demersurile proiectate pe două direcții principale.

Prima se referă la familiarizarea copiilor cu valorile moderne ale relațiilor interetnice (componenta intelectuală a competenței în probleme de toleranță etnică și religioasă).

A doua direcție se axează pe familiarizarea copiilor cu metode și forme concrete de interacțiune tolerantă cu reprezentanții altor naționalități, cu modalități de prevenire și soluționare a situațiilor de conflict (componenta practică a competenței în problema toleranței etnice și religioase).

Manifestarea comportamentului tolerant implică respectarea mai multor principii:

1. Conștientizarea calității de purtător al anumitei culturi și limbi și recunoașterea acestui drept pentru alte persoane

În Declarația Universală a Drepturilor Omului se precizează: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sînt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității. Omul poate recunoaște dreptul altuia de a se mîndri cu poporul al cărui exponent este și de a-și exprima în mod deschis apartenența etnică doar conștientizînd apartenența la propriul popor, la propria cultură și limbă. Numai în oglinda altei culturi acesta poate să se pătrundă de propria cultură, să o vadă mai scilipitoare, mai vastă și mai diversă, să se simtă parte a unui întreg, păstrător și continuator al tradițiilor.

2. Lipsa dorinței de a supune pe altcineva

Putem vorbi despre toleranță numai atunci cînd partenerii nu manifestă tendința de a-l supune, de a-l suprima pe celălalt prin putere, prestigiu, bogăție sau prin forța armelor. Prin urmare, toleranța se construiește numai în baza egalității de poziții ale subiecților care interacționează. Aceasta trebuie să includă neapărat respectul pentru demnitatea fiecăruia, dreptul la existență și la păstrarea identității, a cărei manifestare poate fi limitată doar dacă este necesar pentru atingerea rezultatului acțiunilor comune.

3. Studiarea celuilalt

Întrucît toleranța se bazează pe respectul față de demnitatea subiecților care interacționează, partenerii trebuie să se studieze reciproc, pentru a descoperi valori comune, semnificative pentru comunicare. Din păcate, în societatea contemporană, atît maturii, cît și copiii, nu manifestă dorința și, mai ales, disponibilitatea de a studia o persoană, pentru a o accepta ca pe un subiect interesant și deosebit. Or, “cercetarea celuilalt” este o inițiativă care impulsionează interesul și activitatea cognitivă a copiilor, ceea ce favorizează dezvoltarea unor personalități creative. Familiarizarea copiilor cu cultura, tradițiile și modul de

viață al reprezentanților altor naționalități va permite transformarea “actului de evaluare a persoanei” în unul de cunoaștere. Acest lucru presupune, la rândul său, o căutare activă a valorilor care pot sta la baza coabitării oamenilor. Astfel se formează și capacitatea individului de a recunoaște existența și dreptul la viață și a altor puncte de vedere, opinii, percepții, comportamente, dar și a multitudinii de percepții asupra lumii înconjurătoare și de atitudini față de ea. Oamenii pot afla mai multe despre propria lor cultură prin prisma alterității, observînd-o în oglinda celorlalți.

4. Acceptarea celui alt așa cum este el

Această condiție presupune ca subiecții care interacționează să nu încerce să se schimbe unul pe altul, ci să se perceapă ca un tot întreg.

5. Accentul pe ceea ce ne unește, pe asemănări

Pentru a realiza o interacțiune tolerantă, este important de a stabili lucrurile care îi unesc pe parteneri, dar nu pe cele care îi separă. De aceea, inițial se vor identifica caracteristicile comune și abia apoi atenția va fi fixată asupra caracteristicilor distinctive, într-un context emoțional adecvat, formîndu-se, astfel, stereotipuri etnice pozitive.

Abordări metodologice generale privind organizarea procesului educațional:

- Se trece treptat de la percepție la idei și generalizări;
- Experiențele relevante se acumulează prin diverse contacte cu obiectele din mediul în care crește și se educă copilul, se reflectează asupra acestor experiențe, integrînd impresiile într-o imagine complexă a lumii;
- Copiii sînt familiarizați cu comorile spirituale ale națiunii, pentru a înțelege faptul că lumea este frumoasă în diversitatea sa;
- Componenta etnoculturală (folclor, jocuri populare, arte și meserii, natura) permite crearea fundalului emoțional necesar pentru copil, dezvoltarea curiozității, sporirea motivației pentru învățare;
- Se va stimula activitatea cognitivă, independența, spiritul artistic, familiarizarea cu frumusețea și individualitatea popoarelor;
- Atitudinea prietenoasă față de diferite rase, naționalități și religii se va forma cu luarea în calcul a trei componente: cognitivă, emoțională și comportamentală (volitivă).

Drept *mijloace* ale educației interculturale vor servi comunicarea ghidată pedagogic cu semenii și cu adulții de diferite naționalități, arta populară, jocurile, literatura artistică etc.

Formarea atitudinii tolerante în comunicarea interetnică la copii începe cu crearea unui context emoțional pozitiv vizavi de însăși existența altor popoare, limbi, culturi/mentalități.

Este necesară concentrarea atenției copiilor asupra bogăției culturilor și întrepătrunderii lor, asupra talentelor oamenilor și calităților lor pozitive, asupra idealurilor morale. Cadrele didactice vor facilita dobândirea de către copii a unor deprinderi etice elementare în relațiile interetnice și formarea la ei a convingerii că oamenii trebuie să trăiască în pace și prietenie.

Familiarizarea cu valorile culturale va începe, în mod firesc, de la valorile naționale ale grupului de copii.

Se recomandă oferirea de informații generale legate de istoria, cultura, obiceiurile și stilul de viață al etniilor din Moldova, cunoștințe de etică, estetică și mediu, perceptibile pentru această categorie de vîrstă.

Este necesară familiarizarea copiilor cu diferite elemente de artă: pictură, muzică și literatură.

Procesul de cunoaștere a culturii oamenilor care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova nu trebuie să se axeze doar pe particularitățile naționale, în detrimentul ideii de unitate a tuturor oamenilor de pe planetă.

Metodologia propusă subliniază două tendințe interdependente, care stau la baza disciplinei:

- implicarea directă și activă a elevului în procesul de învățare și educație;
- perceperea valorilor spirituale, morale și estetice ale popoarelor care locuiesc în Republica Moldova este posibilă doar prin unirea eforturilor tuturor participanților la procesul educațional, ca subiecți egali ai unei activități în comun.

Orele de *Cultura bunei vecinătăți* își au specificul lor și prezintă un set divers de oportunități educaționale.

Pentru a atinge obiectivele formulate pentru această disciplină, cadrul didactic va folosi cele mai eficiente tehnici, metode și mijloace de predare-învățare:

- învățarea bazată pe căutare și descoperire;
- învățarea bazată pe problematizare;
- învățarea individuală și de grup;
- conversații, dialoguri, discuții;
- festivaluri, spectacole, expoziții individuale, colective, de familie.

Învățătorul are libertatea de a alege aceste metode, ținînd cont de caracteristicile de vîrstă ale elevilor și specificul instituției de învățămînt.

1. Metode și tehnici de predare-învățare

Tipul competenței	Scopul	Metode și tehnici de predare-învățare
1. Cognitivă (de învățare)	A selecta și a sistematiza informații, a utiliza mijloace lingvistice în vorbire	Exercițiul Conversația Lucrarea practică Revizuirea termenilor-cheie Demonstrarea <i>Știu – Vreau să știu – Am învățat etc.</i>
2. De comunicare	A însuși modele de comportament verbal în diverse situații de comunicare	Modelarea Discuția Problematizarea <i>Graficul T</i> Exercițiul Analiza comportamentului Jocul de rol
3. Axiologică (valorică)	A avea o atitudine pozitivă față de valorile naționale și general-umane	Lucrarea practică Compoziția pe temă liberă Demonstrarea Problematizarea
4. Afectivă (emoțional-voluntară)	A evalua independent situația și a se comporta (inclusiv la nivel verbal) adecvat	Discuția Jocul de rol Revizuirea contradicțiilor Compunerea povestirilor (oral)
5. Socială	A comunica cu cei din jur, a-și corela punctul de vedere cu opinia altora	Discuția Conversația Proiectul
6. Sistemică	A-și lărgi vocabularul cu lexicul potrivit circumstanțelor	Modelarea Observația Lucrul individual Lucrarea practică Revizuirea termenilor-cheie Lucrul cu manualul
7. Tehnologică	A studia oportunitățile oferite de diverse resurse și tehnologii informaționale și a le implementa în practica comunicării cotidiene	Demonstrația Descoperirea Raportul creativ Prezentarea

2. Formele de instruire

Printre formele de instruire în cadrul disciplinei se aplică:

- individuală;
- în perechi;
- în echipe;
- frontală.

O importanță deosebită o are **învățarea individuală**, care se organizează sub formă de:

- lucru cu cartea (orice sursă de informație);
- depistare a ideii principale a textului;
- structurare a materialului (planul);
- formulare a atitudinii proprii față de cele citite;
- exersare a abilității de a asculta activ;
- evaluare a nivelului de stăpânire activă a materiei (întrebare – răspuns);
- activitate de cunoaștere (profesorul prezintă informații interesante despre istoria popoarelor și viața personalităților istorice), luându-se în considerare factorul temporal (ascultând un discurs prea lung, elevul își pierde capacitatea de a însuși informația, se „deconectează”);
- temă de casă;
- activitate de reproducere a materiei (îndeplinirea sarcinii în conformitate cu tema și conținutul lecției);
- activitate productivă, creatoare (căutarea de informații în sursele suplimentare; compunerea poveștilor, ghicitorilor etc.).

VI. Strategii de evaluare

Evaluarea constituie o etapă esențială în procesul instructiv-educativ. Fiind o acțiune complexă, aceasta are menirea de a obține informații despre elev, cadru didactic și procesul de învățămînt în ansamblu.

Evaluarea ia act de progresul înregistrat și ajută la determinarea relației dintre rezultatele obținute și metodele utilizate; permite a stabili nivelul de cunoștințe al elevilor, în ce măsură li s-au dezvoltat abilitățile, care este atitudinea lor față de disciplina în cauză.

Datele pe care dorim să le obținem ca urmare a activităților ar trebui să fie organizate astfel încît să putem primi răspunsuri la cîteva întrebări:

- Au fost realizate scopul și obiectivele propuse? În ce măsură?
- Ce grad de succes are lecția în comparație cu lecția precedentă?
- Ce rezultate neașteptate au fost identificate în procesul de realizare a obiectivelor?

Se consideră eficientă evaluarea care:

- indică dacă au fost realizate finalitățile;
- îi facilitează cadrului didactic prognozarea dezvoltării copilului;
- ajută cadrul didactic să adapteze sarcinile destinate elevului după posibilitățile acestuia;
- îi orientează pe elevi spre calea cea mai potrivită de autoafirmare;
- ajută cadrul didactic să își organizeze optimal activitatea.

La evaluarea rezultatelor progresului elevilor se pot utiliza următoarele forme de evaluare:

- observare continuă;
- interogarea orală;
- cercetarea;
- proiectul individual și cel de grup;
- portofoliul;
- autoevaluarea etc.

Realizările școlare supuse evaluării depind în mod direct de nivelul competențelor care li se formează elevilor.

Tipul competenței	Evaluarea
1. Cognitivă (de învățare)	Evaluarea abilităților de învățare: <ul style="list-style-type: none"> – înțelegerea informației; – aplicarea cunoștințelor obținute prin acțiuni orientate de model; – sarcini creative orale și scrise; – evaluarea activităților de studiu.
2. De comunicare	Evaluarea abilităților de comunicare: <ul style="list-style-type: none"> – ascultarea (perceperea informației despre subiectele de discuție); – vorbirea (abilitatea de a-și exprima clar părerea); – lectura (abilitatea de a citi pentru obținerea informației și lărgirea orizontului necesar comunicării).
3. Axiologică (valorică)	Evaluarea atitudinilor valorice față de sine și lume, formate în cursul activității de comunicare și de vorbire drept: <ul style="list-style-type: none"> – conduită etică; – adevăr științific, care este prezentat și studiat; – model estetic, care exprimă impactul asupra simțurilor.
4. Afectivă (emoțional-voluntară)	Evaluarea sferei emoțional-volitivă a elevilor: <ul style="list-style-type: none"> – nivelul de percepere a informației – înțelegerea comportamentului personajelor prezentate în literatura artistică; – nivelul de comportament în situații de vorbire – evaluarea acțiunilor pe baza unor modele de comportament prezentate în operele literare; – nivelul convingerilor – capacitatea de a-și argumenta gândurile și acțiunile în diferite situații de comunicare; – nivelul trăirilor – capacitatea de a-și descrie propriile emoții provocate de lectură.
5. Socială	Evaluarea competențelor sociale: <ul style="list-style-type: none"> – comunicarea practică: emiterea mesajului, receptarea mesajului, impactul asupra ascultătorului, contactul, regularea propriei activități în funcție de mersul comunicării etc.; – lucrul în pereche sau în echipă.
6. Sistemică	Evaluarea sumativă a cunoștințelor și abilităților, după modulul de instruire.

7. Tehnologică	Evaluarea competențelor tehnologice de a: <ul style="list-style-type: none">– obține informații despre subiect din diverse surse;– prezenta informația cu utilizarea diverselor mijloace tehnice<ul style="list-style-type: none">– de exemplu, calculatorul;– demonstra cunoștințe în timpul instruirii asistate de calculator.
----------------	--

Atestarea intermediară la disciplina *Cultura buneii vecinătăți* se realizează la discreția învățătorului, în funcție de posibilitățile organizatorice și planul calendaristic. Formele de evaluare intermediară și sumativă se selectează cu participarea activă a elevilor și pot fi individualizate. Realizările la această disciplină se pot estima după sistemul *admis/respins*, pornind de la cerințele față de nivelul de pregătire a elevilor, descris în curriculum.

VII. Bibliografie

1. Achiri I., Cara A. Proiectarea didactică. Orientări metodologice, Chișinău, 2004.
2. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău-București: Litera-Litera Internațional, 2000.
3. Evaluarea continuă la clasă: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar/O. Cosovan, A. Ghicov, Proiectul *Educația de calitate în mediul rural în Moldova*. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2007.
4. Educație interculturală în Republica Moldova. Chișinău: ARC, 2004.
5. Educație pentru toleranță. Auxiliar didactic în ajutorul dirigintelui. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2005.
6. Guțu VI. Cadrul de referință al Curriculumului Național. Chișinău: Știința, 2007.
7. Învățarea interactivă centrată pe elev: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar/T. Cartaleanu, A. Ghicov. Proiectul *Educația de calitate în mediul rural în Moldova*, Chișinău: Î.E.P. Știința, 2007.
8. Reardon B.A. Toleranța – calea spre pace. Chișinău: ARC, 2004.
9. Să ne cunoaștem mai bine. Educație interculturală pentru înțelegerea alterității. Curs opțional pentru licee, colegii și universități. Chișinău: Cartier, 2005.
10. Габриелян О. А. Учебно-методические материалы по культуре мира: спецкурс/ Габриелян О. А., Араджиони М. А., Гукасян Е. Н. Симферополь: Центр этносоциальных исследований, 2002.
11. Детские подвижные игры народов СССР: пособие для воспитателей детского сада/(сост. А. В. Кенеман; под ред. Т. И. Осокиной). Москва: Просвещение, 1988.
12. Формирование межэтнической и межконфессиональной толерантности в Крыму: мониторинг существующей системы обучения и воспитания, рекомендации по развитию межкультурного образования и этнического просвещения населения. Симферополь, 2003.

Resurse Internet:

13. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3
14. <http://prodidactica.md/materials.php3>

Anexa 1

GLOSAR

Artizanat – meșteșug practicat cu artă.

Atitudinea valorică a copilului față de lume – ansamblul ideilor și relațiilor selective, rezultate din conștientizarea realității sociale și a legăturilor dintre oameni.

Ecologie – știință care se ocupă cu studiul relațiilor dintre organisme și ambianța lor, la nivel de individ, populație sau comunitate.

Etică – ansamblu de norme în raport cu care un grup uman își reglează comportamentul pentru a deosebi ce este legitim și acceptabil în realizarea scopurilor; morală.

Etichetă – totalitate a normelor de conduită în societate.

Etnie – grup uman de aceeași origine, limbă și tradiții culturale.

Etnic – referitor la apartenența la un popor; privitor la formele de cultură și de civilizație specifice unui popor.

Etnografie – știință care clasifică popoarele lumii, studiază compoziția, originea și răspândirea lor, urmărește evoluția culturii lor materiale și spirituale, moravurile și particularitățile felului lor de viață, legăturile cultural-istorice reciproce.

Experiența socială a copilului – totalitatea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor și atitudinilor ce favorizează interacțiunea cu realitatea socială.

Familie – 1. formă socială de bază, realizată prin căsătorie, care unește pe soți (părinți) și pe descendenții acestora; 2. totalitatea persoanelor care se trag dintr-un strămoș comun; neam.

Faună – totalitatea speciilor de animale de pe glob, dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică etc.

Floră – totalitatea plantelor care se află într-o anumită regiune a globului, într-o anumită perioadă geologică sau într-un anumit mediu.

Genealogie – ordine cronologică a ascendenței membrilor unei familii, a unui neam etc.

Internaționalism – solidaritate, cooperare între națiuni, popoare, țări egale în drepturi, pe baza unor interese și vederi comune, în scopul sprijinului reciproc, al dezvoltării relațiilor politice și economice, al progresului și păcii.

Meserie – profesiune sau îndeletnicire bazată pe un complex de cunoștințe obținute prin școlarizare și prin practică, care permit celui ce le posedă să execute anumite operații de transformare și de prelucrare a obiectelor muncii sau să presteze anumite servicii; calificarea profesională a meseriașului; meșteșug, meșterie.

Monument al naturii – obiect rar și prețios din punct de vedere științific sau estetic: pădure de munte, cascadă, rîu, peșteră, stîncă etc.

Națiune – comunitate stabilă de oameni constituită istoricește și apărută pe baza unității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică, manifestate în particularitățile specifice ale culturii.

Neam – totalitatea persoanelor înrudite prin sînge sau prin alianță; persoană care face parte din aceeași familie cu cineva (în raport cu acesta); rudă.

Patriotism – dragoste, devotament pentru patrie și pentru popor.

Popor – comunitate de oameni care locuiesc pe același teritoriu, vorbesc aceeași limbă și au aceleași tradiții culturale.

Relicvă – obiect păstrat ca o amintire scumpă din trecut.

Rezervație naturală – o arie în care întregul cadru natural sau anumite exemplare floristice, faunistice sau geologice sînt ocrotite de lege. Sînt protejate, pentru conservarea lor, ecosisteme, specii de plante sau de animale, elemente geologice etc. de interes științific sau peisagistic.

Ritual – ceremonial, desfășurat după reguli tradiționale, cu prilejul nașterii, căsătoriei, morții, cu prilejul semănatului sau al culesului etc.

Socializare – proces de integrare socială a unui individ într-o colectivitate.

Spiritualitate – ansamblu de idei și de sentimente care caracterizează un popor, o națiune din punctul de vedere al vieții spirituale, al specificului culturii sale.

Toleranță etnică – sistem de valori și idei care se bazează pe acceptarea toleranței în cadru relațiilor interetnice; capacitatea omului de a accepta persoanele de altă cultură și tradiții, disponibilitatea de a interacționa cu ele în bază de toleranță și înțelegere.

Tradiție – ansamblu de concepții, de obiceiuri, de datini și de credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau a unor națiuni și care se transmit din generație în generație.

Umanitarism – concepție, atitudine de înțelegere, dragoste față de oameni.

Anexa 2

LEXICUL RECOMANDAT, FRAZE, DIALOGURI PENTRU MODULUL „LIMBA VECINULUI”

Cuvinte: băiat, fată, mamă, tată, bunică, bunic, familie, vecin, prieten, învățător/învățătoare, școală, elev, eu, tu, noi, al meu, al nostru, da, nu.

Fraze, dialoguri:

- Salut!/Bună ziua! – La revedere!
- Cum te cheamă?/Cum te numești? – Eu mă numesc...
- Hai să fim prieteni! – Bine!
- Scuză-mă! – Bine, hai să ne împăcăm! – Hai!
- Mulțumesc! – Poftim!
- Poftă bună! – Mulțumesc!
- Cine e aceasta? – Este bunica mea (mama, tata, bunicul, prietenul, vecinul, învățătoarea).
- Ce e aceasta? – Este casa/școala/strada mea.

Anexa 3

SCHIȚĂ DE PROIECTARE DE LUNGĂ DURATĂ ORIENTATIVĂ

Curriculumul *Cultura bunei vecinătăți*, clasa I

Nr.	Subiectul	Nr. de ore re-comandat	Compartimentul	Data
1.	Eu și vecinii mei	1	Introducere	
2.	Să construim relații cu cei ce ne înconjoară!	1-2	Conflictologia	
3.	Limba maternă, limba de stat, „limba vecinului”	1	„Limba vecinului”	
4.	Să comunicăm în limbi diferite!	1-2	„Limba vecinului”	
5.	Republica Moldova pe harta Europei	1	Mediul geografic	
6.	Relieful și apele	1	Mediul geografic	
7.	Spațiile verzi	1	Mediul geografic	
8.	Denumirile ce ne înconjoară	1	Istoria	
9.	De unde provin prenumele și numele noastre?	1	Istoria	
10.	Noi și adulții	1	Axiologia	
11.	Arborele meu de familie. Strămoșii mei	1-2	Istoria	
12.	Noi și vecinii noștri	1	Istoria	
13.	Cum ne soluționăm problemele	1-2	Conflictologia	
14.	Jocurile strămoșilor noștri	1-2	Conflictologia	
15.	Ecologia. Interacțiunea omului cu natura	1	Mediul geografic	
16.	De ce trebuie să ocrotim natura?	1	Mediul geografic	
17.	Să ajutăm animalele și păsările iarna	1	Mediul geografic	
18.	Îmbrăcămintea strămoșilor noștri. Vestimentația actuală	1	Cultura tradițională și contemporană	
19.	Costumul național	1	Cultura tradițională și contemporană	
20.	Diversitatea culturilor și religiilor	1	Cultura tradițională și contemporană	

21.	Sărbătorile tradiționale de iarnă ale locuitorilor Republicii Moldova	1	„Limba vecinului”	
22.	Sărbători tradiționale de primăvară și de vară în Republica Moldova	1	„Limba vecinului”	
23.	Bucatele naționale în Republica Moldova	1-2	Cultura tradițională și contemporană	
24.	Ocupațiile populare și artizanatul	1	Cultura tradițională și contemporană	
25.	Literatura despre familie și vecini	1	„Limba vecinului”	
26.	Valorile sacre ale familiei mele	1	Axiologia	
27.	Sărbătorile de familie	1	Axiologia	
28.	Să organizăm sărbătoarea clasei noastre!	1	Axiologia	

